

Dự án lấn 320 ha biển làm công nghiệp, dịch vụ ở Thái Bình: Từ lợi thế trời cho đến bài toán kinh tế, môi trường

20/5/2017

(*Công lý*) - Trước thông tin phản ánh “Thái Bình lại xin phá rừng phòng hộ làm công nghiệp”, “lấn 320 ha biển”, trong đó có 150ha rừng ngập mặn, phóng viên Báo điện tử Công lý đã về Thái Bình để tìm hiểu.

Hướng ra biển theo quy hoạch của Chính phủ

Theo báo cáo của Ban quản lý dự án đầu tư xây dựng các công trình nông nghiệp và phát triển nông thôn tỉnh Thái Bình, địa phương này đang triển khai chủ trương “Nâng bãi ổn định đê biển số 8 phát triển công nghiệp từ K26+700 đến K31+700 huyện Thái Thụy để kết hợp tạo mặt bằng phát triển công nghiệp và dịch vụ, hướng tới xây dựng Khu công nghiệp – đô thị - thương mại dịch vụ Xuân Hải trên địa bàn huyện Thái Thụy, chứ không chỉ để “làm công nghiệp” như dư luận phản ánh.

Về dự án nâng bãi ổn định đê biển số 8 có nguồn gốc từ lịch sử quai đê lấn biển của địa phương. Từ nhiều đời nay, do đặc điểm biển Thái Bình là biển bồi nên người dân Thái Bình đã đẩy mạnh việc quai đê lấn biển, điển hình như công cuộc quai đê lấn biển của Nguyễn Công Trứ ở đầu thế kỷ 19 thành lập huyện Tiền Hải; Cuộc quai đê lấn biển năm 1960 tại xã Nam Cường và Nam Phú huyện Tiền Hải. Từ năm 1971 đến nay, sau nhiều đợt quai đê lấn biển đã mở rộng thêm được đáng kể diện tích hàng chục xã ven biển.

Cơ sở pháp lý của dự án bắt nguồn từ việc tuyến đê biển 8 mới đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt bổ sung vào quy hoạch tuyến đê biển tại văn bản số 1797/TTg-KTN ngày 06-11-2013. Tỉnh Thái Bình cũng nằm trong quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế ven biển Việt Nam đến năm 2020 đã được Chính phủ phê duyệt tại văn bản số 741/VPCP- KTTH ngày 9-2-2011.

Xuất phát từ những định hướng lớn đó, ngày 08-7-2014, UBND tỉnh Thái Bình đã ban hành Quyết định số 1573/QĐ-UBND về việc phê duyệt đề án phát triển kinh tế biển và khu vực ven biển Thái Bình đến năm 2020, với phương hướng cụ thể là xây dựng Khu kinh tế ven biển, quy hoạch các khu, cụm công nghiệp ra phía biển để đẩy mạnh phát triển công nghiệp với tốc độ cao và bền vững. Do đó, nhiều dự án được đầu tư ở vùng ven biển như khu công nghiệp Tiền Hải, khu công nghiệp Trà Lý, Cửa Lân, Thụy Tân... đang cho kết quả tốt, đặc biệt là dự án Nhà máy nhiệt điện Thái Bình 1, 2.

“Dự án sẽ đắp đê mới đoạn từ K26+700 đến K31+700 cách đê cũ khoảng 800m về phía biển; san lấp toàn bộ diện tích xen kẹt từ đê cũ đến đê mới để đảm bảo ổn định cho đê mới đắp; kết hợp tạo mặt bằng để phát triển công nghiệp - dịch vụ, thu hút nhà thầu tư, góp phần thúc đẩy phát triển khu kinh tế ven biển...” – ông Đặng Văn Thái, Giám đốc Ban Quản lý dự án cho biết.

Vì sao lấn biển 320 ha, trong đó có 150 ha rừng ngập mặn?

Trước khi có cơ quan báo chí đặt câu hỏi lo ngại việc phá tới 150 ha rừng ngập mặn, đây cũng là chủ đề được chính các chuyên gia, nhà khoa học, người dân phản biện, đặt nhiều câu hỏi.

Bản báo cáo đánh giá tác động môi trường (ĐTM) lần thứ nhất của tỉnh Thái Bình đã được Hội đồng thẩm định chỉ ra khá nhiều vấn đề cần bổ sung, làm rõ, trong đó có câu hỏi: Tại sao phải lấy tới 320 ha, trong đó có 150 ha rừng ngập mặn, có thể tìm phương án khác giảm lấy rừng ngập mặn không? Khi lấy rừng ngập mặn, sẽ ảnh hưởng đến môi trường, hệ sinh thái như thế nào? Vấn đề ô nhiễm môi trường do công nghiệp, dịch vụ sẽ ra sao?

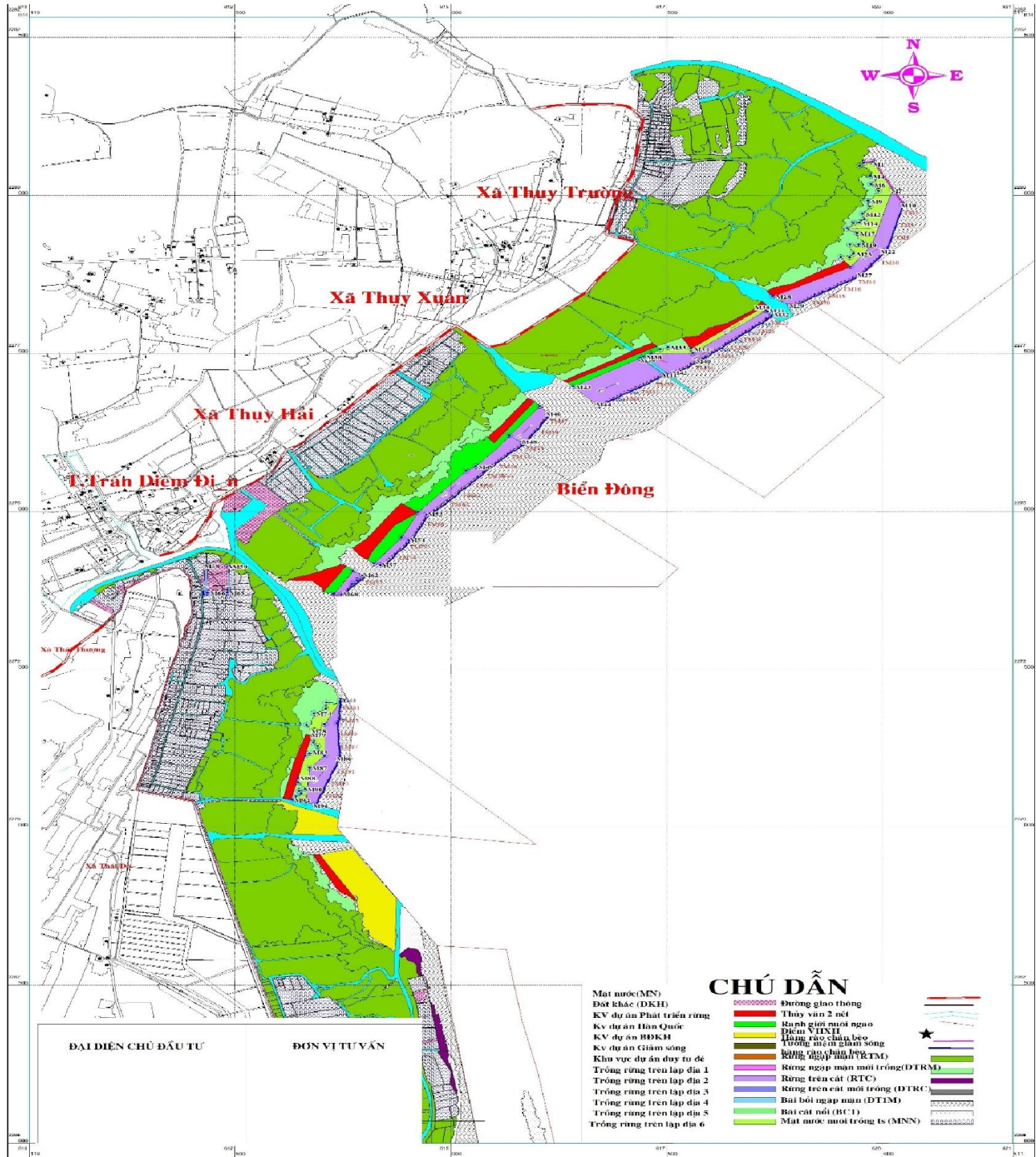
Rừng ngập mặn ở Thái Thụy

Theo báo cáo, giải trình của Ban Quản lý dự án, Thái Bình không có rừng tự nhiên, chỉ có rừng trồng. Từ năm 1990 trở về trước chủ yếu là rừng ngập mặn được trồng vào những năm 70÷80. Sau khi phát triển nuôi trồng thủy sản ồ ạt, toàn bộ diện tích rừng trên địa bàn xã Thụy Hải không còn, xã Thụy Xuân chỉ còn một phần nhỏ nằm xung quanh cửa sông Thái Bình.

Về ý kiến tại sao cần lấy 320 ha, Ban Quản lý dự án giải thích: Tuyến đê biển 8 là tuyến đê nối đê hữu sông Thái Bình ở phía Bắc và đê tả sông Trà Lý phía Nam tạo nên vòng khép kín bảo vệ một nửa phía Bắc huyện Thái Thụy. Tuyến đê này nằm giữa hai cửa sông là cửa Thái Bình và cửa Diêm Điền, phía trước đê là bãi bồi rộng lớn được bồi đắp bởi hai con sông này. Trước đây tuyến đê đi song song với tuyến đường bờ, sau đó do nhu cầu quai đê lấn biển, tuyến đê đã được điều chỉnh một đoạn từ km 24 đến km 26+700 để bảo vệ khu nuôi trồng thủy sản xã Thụy Xuân và mở rộng quỹ đất để phát triển kinh tế tuy nhiên lại tạo ra một tuyến đê gấp khúc tại đây về lâu dài sẽ gây ra điểm xung yếu cục bộ. Chính vì vậy, Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt điều chỉnh tuyến đê biển 8 để tạo một tuyến đê tron thuận, không gấp khúc.

Giải quyết bài toán môi trường, sinh thái

Theo đó, 150 ha rừng ngập mặn đi kèm khu vực này và việc phá 150ha rừng ngập mặn này ảnh hưởng như thế nào?

Bản đồ trồng rừng của huyện Thái Thụy

Phát biểu kết luận tại Hội thảo tham vấn tác động môi trường của dự án mở rộng tuyến đê biển, ông Nguyễn Thế Đồng Phó tổng cục trưởng Tổng cục Môi trường nói: “Khi thực hiện việc nắn đê mới sẽ

dẫn tới việc suy thoái của các diện tích rừng ngập mặn ở phía trong đê là điều tất yếu do đặc điểm sinh thái của rừng ngập mặn. Về mặt khoa học, nếu lấy 150 ha rừng ngập mặn ở khu vực này (là rừng trồng sau năm 1990) thì trong giai đoạn nhất định đa dạng sinh học khu vực sẽ có sự suy giảm tuy nhiên sẽ phục hồi do đặc thù của khu vực Thái Thụy được bồi tụ, lấn biển và sinh thái thực vật tương đối đồng nhất...

TS Tô Văn Trường, Chuyên gia độc lập về Tài nguyên nước và môi trường cho rằng, Thái Bình đất chật, người đông, việc làm đê lấn biển là xu thế phát triển của bài toán phát triển kinh tế và bảo vệ môi trường. Thái Thụy được ông trời cho vùng cửa biển nơi đây là đất bồi và rừng ngập mặn do con người trồng ngày càng phát triển, lấn biển theo truyền thống của cụ Nguyễn Công Trứ thời xưa, để giải quyết vấn đề nan giải đất chật người đông. Khi con người tác động vào tự nhiên, không bao giờ được tất cả mà có được và mất (bài toán trade off) . Vấn đề đặt ra làm sao cho cái lợi là lớn nhất và cái hại là ít nhất.

Về tổng thể chắc chắn việc xây dựng công trình đê biển ở Thái Thụy có ảnh hưởng đến hệ sinh thái, đa dạng sinh học khu vực này. Tuy nhiên, khó để đánh giá hoặc đưa ra so sánh được mức độ ảnh hưởng, thiệt hại về đa dạng sinh học (thiên nhiên) và yêu cầu phát triển kinh tế xã hội rất lớn hiện nay ở các xã, huyện ven biển trong đó có huyện Thái Thụy cũng như của tỉnh Thái Bình. Thực tế, nhiều bãi bồi phát triển dọc bờ biển từ Hải Phòng đến Thanh Hóa hiện nay khu vực phía trong bìa rừng rất nhiều nơi đưa vào khai thác phát triển thủy sản, xây dựng đê quai, phát triển các loại hình sinh thái, dịch vụ,... Do vậy, khó tránh khỏi xu thế phát triển lấn biển, lập khu dân cư, khu kinh tế ở mỗi khu vực này...

Thực tế, quan sát khi ra hiện trường dự án khu vực bãi bồi phía Tây từ nhà máy đóng tàu Đại Dương đi ra dọc theo cửa sông Diêm Hộ thì có rất nhiều loài, loại cư trú vì trước đây khu vực này là hệ rừng ngập mặn phát triển tốt kết hợp sự lên xuống của triều ra vào vùng cửa sông đã tạo môi trường thuận lợi cho các loài, loại phát triển. Cho đến nay đây vẫn là khu vực cư trú của nhiều loại chim, cá tôm nhiều hơn so với khu vực phía dự án. TS Tô Văn Trường cho rằng, dự án mở tuyến đê Thái Thụy-Thái Bình là cần thiết vì nhu cầu phát triển kinh tế xã hội của tỉnh. Tuy nhiên, trong quá trình lập hồ sơ chuẩn bị đầu tư, thực thi dự án và hậu kiểm cần bổ sung làm rõ các giải pháp giảm thiểu các tác động xấu đến môi trường sinh thái.

Theo phương án của Ban QLDA đề xuất, khi lấy 150 ha rừng, Chủ đầu tư đã lập phương án trồng rừng thay thế với diện tích rừng trồng mới là 150 ha nằm trên địa bàn hai xã Thụy Xuân và Thụy Hải. Phương án trồng thay thế đã được UBND tỉnh Thái Bình phê duyệt tại Quyết định số 3826/QĐ-UBND ngày 22/12/2016.

Chủ trương của tỉnh Thái Bình sau khi san lấp hình thành khu đất có diện tích 320 ha, một phần sẽ dùng để phục vụ công nghiệp may gia công để giải quyết việc làm cho người lao động thị trấn Diêm Điền, xã Thụy Hải, xã Thụy Xuân là các địa phương có đông người đến độ tuổi lao động nhưng có rất ít ruộng để sản xuất nông nghiệp (hiện đã xây dựng công ty may 1000 công nhân). Một phần khác để xây dựng công viên vui chơi giải trí nhằm góp phần đưa thị trấn Diêm Điền lên Thị xã vào năm 2020. Phần diện tích còn lại sẽ đưa các doanh nghiệp chế biến thủy sản nhỏ lẻ hiện nay ở lẫn trong các khu dân cư ở thị trấn Diêm Điền và xã Thụy Hải.

Tại quyết định số 3677/QĐ-UBND ngày 14-12-2016 của UBND tỉnh Thái Bình, khu vực lập quy hoạch thuộc hai xã Thụy Xuân và Thụy Hải huyện Thái Thụy được quy hoạch thành Khu công nghiệp – đô thị - thương mại dịch vụ Xuân Hải. Đây là khu đa chức bao gồm: Khu đô thị mới, khu thương mại

và dịch vụ hỗ trợ công nghiệp, Khu công nghiệp tổng hợp đa ngành nghề chủ yếu là công nghiệp chế biến, chế tạo có tính chất công nghiệp, công nghệ kỹ thuật cao, công nghiệp ít gây ô nhiễm...

Các bộ, ngành đã nhất trí với chủ trương

Tại Thông báo số 115/TB-BTNMT ngày 6-12-2016 thông báo ý kiến kết luận của Bộ trưởng Bộ Tài nguyên và Môi trường Trần Hồng Hà tại buổi làm việc với lãnh đạo tỉnh Thái Bình về việc chuyển diện tích rừng phòng hộ tại 2 xã Thụy Xuân, Thụy Hải huyện Thái Thụy nêu rõ: “Về việc dịch chuyển 176,21ha rừng phòng hộ thuộc hai xã Thụy Xuân và Thụy Hải, huyện Thái Thụy ra ngoài đê mới đắp (đê biển số 8) để nâng bãi triều phía trong đê phục vụ phát triển kinh tế xã hội của tỉnh: Bộ Tài nguyên và Môi trường nhất trí với chủ trương trên của tỉnh trên cơ sở phải bảo tồn nguyên vẹn diện tích, chất lượng, giá trị của rừng phòng hộ ven biển để đảm bảo hệ sinh thái của khu vực. Đề nghị tỉnh đưa phần diện tích này vào điều chỉnh quy hoạch sử dụng đất đến năm 2020, kế hoạch sử dụng đất 5 năm kỳ cuối (2016-2020) của tỉnh trình cơ quan có thẩm quyền phê duyệt và chỉ đạo cập nhật vào kế hoạch sử dụng đất hằng năm cấp huyện làm căn cứ pháp lý để quyết định thu hồi đất, giao đất, cho thuê đất, chuyển mục đích sử dụng đất thực hiện dự án theo đúng quy định của pháp luật đất đai. Xây dựng kế hoạch dịch chuyển rừng phòng hộ cụ thể, đảm bảo đủ diện tích và chất lượng của rừng phòng hộ như hiện nay...”

Tại công văn số 10349/BNN-TCLN ngày 7-12-2016 của Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn do Thứ trưởng Hà Công Tuấn ký gửi UBND tỉnh Thái Bình đã thống nhất chủ trương chuyển đổi mục đích sử dụng 149,14 ha rừng phòng hộ sang mục đích khác không phải lâm nghiệp để phát triển kinh tế xã hội như đề nghị của UBND tỉnh Thái Bình tại tờ trình.

Phát biểu kết luận tại Hội thảo tham vấn tác động môi trường của dự án mở rộng tuyến đê biển, ông Nguyễn Thế Đồng, Phó Tổng cục trưởng Tổng cục Môi trường cũng khẳng định: Về mặt pháp lý như giải trình của UBND tỉnh Thái Bình, quy hoạch điều chỉnh tuyến đê biển của Thái Bình đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt, Thái Bình triển khai theo quy hoạch mới hoàn toàn hợp pháp và phù hợp với chủ trương và UBND tỉnh đã có sự đồng ý của cơ quan chủ quản (Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn) đối với dự án.

Quang Nam